

3 – кондитерського напрямку використання, у 2021 р. – 197 сортів, з них 164 сорти олійного, 32 – високоолеїнового, 1 – кондитерського напрямку використання.

За показником вмісту олії різкої відмінності у сортах олійного (48,6% – Степ, 47,7% – Лісостеп) та високоолеїнового (48,0% – Степ, 47,6% – Лісостеп) напрямів використання не виявлено, однак кондитерські сорти мають вміст олії на рівні 43,4% у зоні Степу та 41,4% у зоні Лісостепу.

Більш чіткішу різницю між сортами різних напрямів використання видно за показниками вмісту «сирого протеїну» та лушпинності. Вміст «сирого протеїну» в сортах соняшнику високоолеїнового напрямку використання становить 15,6 % – Степ, 16,3% – Лісостеп, олійного –

17,2% – Степ, 17,9% – Лісостеп та кондитерського напрямку – 18,7% – Степ, 19,3% – Лісостеп. Лушпинність сортів високоолеїнового (26,3% – Степ, 26,5% – Лісостеп) та олійного (27,1% – Степ, 28,1% – Лісостеп) напрямів майже на одному рівні, значно вищі значення в сортах кондитерського напрямку використання – 35,2% – Степ, 37,0% – Лісостеп.

Отже, на основі проведених досліджень можна зробити висновок, що за показниками лушпинності та вмісту «сирого протеїну» вищі значення мають сорти кондитерського напрямку використання, нижчі високоолеїнового напрямку. В розрізі ґрунтово-кліматичних зон кращі значення в сортах вирощених в зоні Лісостепу за показниками лушпинності та вмісту «сирого протеїну», вміст олії вищий в зоні Степу.

УДК 633.16

Тоцький В.М., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії кормовиробництва та інтегрованого захисту рослин.

Заєць Т.О., молодший науковий співробітник лабораторії кормовиробництва та інтегрованого захисту рослин.

Полтавська державна сільськогосподарська дослідна станція ім. М. І. Вавилова Інституту свинарства і АПВ НААН України, м. Полтава
E-mail: totskiyviktor@ukr.net

УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА ЯЧМЕНЮ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВОГО СКЛАДУ

Серед хлібних злаків не менш важлива зернова культура є ячмінь, який за розмірами посівних площ поступається лише пшениці, рису і кукурудзі. Зерно ячменю зазвичай досить широко використовують передусім як для продовольчих і технічних, так і кормових цілей. На продовольчі цілі ячмінь здебільшого використовують у пивоварній промисловості, а також при виробництві перлової і ячної круп. Загальне світове виробництво ячменю стабілізувалося на рівні 143–144 млн т, посівні площі в межах 49–50 млн га, а середня урожайність коливалася від 2,86 т/га до 2,95 т/га. По ячменю наша країна знаходиться на 4 місці серед виробників світу, збираючи 9,5 млн т., із них озимого 4,9 млн. т. Однак, не дивлячись на вагомий внесок у світовому виробництві, збір зерна з одиниці площі залишається не на високому рівні. Одним із важливих елементів збільшення виробництва зерна ячменю є підбір сорту для конкретних ґрунтово-кліматичних умов.

Оцінку сортів ячменю, рекомендованих для впровадження у виробництво, проводили протягом 2019–2021 рр. на Полтавській державній с.-г. дослідній станції ім. М. І. Вавилова. Предметом дослідження були сорти ячменю озимого та ярого різних селекційних установ (Селекційно-генетичний інститут НЦНС, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН, Миронівський інститут пшениці ім. В. М. Ремесла).

Технологія вирощування зернових культур в досліді загальноприйнята для ґрунтово-кліматичної зони. Попередник – зернобобові культури. Посівна площа ділянки 80 м², облікової – 40 м².

Клімат Полтавської області помірно-континентальний з нестійким зволоженням, холодною

зимою і жарким, а часто і сухим літом. Середньобогаторічна температура повітря становить 8,0 °С, кількість опадів – 519 мм. Погодні умови в роки проведення досліджень відрізнялися від середньобогаторічних. Сума опадів за період сільськогосподарського 2019 р. склала 36 мм, а середня температура повітря – 9,5°С, у 2020 р. – 494 мм, 9,8°С, у 2021 р. – 511 мм, 9,8°С, відповідно.

В наших дослідженнях проводилося випробування сортів ячменю озимого та ярого. Середня урожайність ячменю озимого у досліді склала 4,56 т/га. Найбільший даний показник був у сортів ‘Дев'ятий вал’ – 4,75 т/га, ‘Достойний’ – 4,70 т/га. Аналізуючи урожайність по роках, було визначено, що в умовах 2019 р. рівень урожайності був найбільшим у сортів ‘Дев'ятий вал’, ‘Ясон’, ‘Оскар’, відповідно 5,17 т/га, 5,07 т/га, 5,00 т/га. В наступному 2020 р. більша урожайність формувалася у сорту ‘Статус’ – 4,60 т/га. ‘Гладіатор’ – 4,47 т/га, ‘Паладін миронівський’ – 4,45 т/га, ‘Достойний’ – 4,45 т/га, а у 2021 р. показник урожайності був найбільшим у сортів ‘Снігова королева’, ‘Достойний’ – 4,99 т/га, 4,94 т/га, відповідно. Під час вегетації ячменю озимого проводилися спостереження на стійкість рослин до вилягання. Найменшим цей показник був у сортів ‘Дев'ятий вал’, ‘Статус’ – в межах 10%. Найбільша схильність до вилягання була у сортів ‘Снігова королева’, ‘Достойний’, в середньому 40%. Також значне вилягання (55%) в умовах 2019р. спостерігалось у сорту ‘Паладін миронівський’ та 50 % сорту ‘Валькірія’ в умовах 2021 р.

У досліді випробування сортів ячменю ярого середня урожайність склала 3,68 т/га. Найбільша урожайність за роки досліджень формувалася

у сортів 'Авгур' – 3,90 т/га, 'Святовит' – 3,67 т/га, 'Подив' – 3,67 т/га. Однак за результатами окремих випробувальних років, спостерігалось отримання найбільшої урожайності і в інших сортах. Так, в умовах 2019 р. найбільший даний показник був у сортів 'Айріс' – 3,30 т/га, 'Богун' – 3,28 т/га, 'Галичанин' – 3,15 т/га, 'Барвистий' – 3,11 т/га, 'Авгур' – 3,00 т/га. Інші сорти у даному році показували урожайність в межах 2,10–

2,93 т/га. Середня урожайність у досліді склала 2,81 т/га. Вирощування ячменю ярого в умовах 2021 року було більш сприятливе для отримання вищого врожаю. Середня урожайність у даному році склала 4,41 т/га. Найбільший врожай був отриманий у сортів 'Авгур' – 4,96 т/га, 'Шедевр' – 4,96 т/га, 'Таманго' – 4,82 т/га, 'Аватар' – 4,58 т/га. В окремих сортів спостерігалось вилягання стеблостою від 10% до 20%.

УДК 631.5:633.14:636.085.51

Трофімчук А., студент

Свистунова І.В. кандидат с.-г. наук, доцент кафедри кормовиробництва, меліорації і метеорології¹

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: irinasv@ukr.net

ЗНАЧЕННЯ ТРИТИКАЛЕ ОЗИМОГО В НАДХОДЖЕННІ ЗЕЛЕНОГО КОРМУ У РАНЬОВЕСНЯНИЙ ПЕРІОД

Відомо, що без добре налагодженого кормовиробництва неможливе ефективно функціонування сільськогосподарських підприємств, що спеціалізуються на виробництві тваринницької продукції, оскільки корми є не лише джерелом реалізації генетичного потенціалу продуктивності тварин і птиці, але й важливою статтею формування собівартості виробленого продукту. Так, частка кормів у собівартості молока складає 40–60%, м'яса ВРХ та свинини – 65–75.

Поряд з екологічними чинниками, проблеми кормовиробництва сьогодні загострені, в основному, економічним значенням цієї галузі, оскільки нині аграрії звузили свою діяльність переважно до виробництва пшениці, ячменю, соняшника, сої та ще кількох культур. Кормові ж види сільськогосподарських рослин за своєю значимістю в господарствах стоять далеко позаду. В господарствах, що займаються тваринництвом часто вирощують лише 5-6 кормових культур, що внаслідок обмеженого періоду їх використання та незбалансованості корму за перетравним протеїном обумовлює різке подорожчання тваринницької продукції через перевитрату кормів.

Використання в системі зеленого конвеєра озимого жита є традиційним, оскільки жито через швидкі темпи росту навесні дає перший ранньовесняний зелений корм. Проте жито не в змозі повністю задовольнити потреби тварин в кормах у весняно-літній період через

обмежений проміжок його використання – після колосіння рослини швидко грубіють, зелена маса стає малоїстівною. Господарства починають використовувати на зелений корм посіви цінної продовольчої культури – озимої пшениці, що у виробничих умовах є економічно і енергетично невиправданим.

Використання тритикале – один з можливих шляхів вирішення цієї проблеми. За його рахунок забезпечується ліквідація прогалів в зеленому конвеєрі від останніх укосів жита і до згодовування багаторічних трав.

Нині існує значний асортимент сортів тритикале озимого, за рахунок яких можна істотно подовжити період забезпечення тварин високоякісним зеленим кормом. Оскільки найвищий вихід зеленої маси та кормових одиниць у сортів озимих культур припадає на різні фази розвитку, за рахунок правильного підбору сортів, різних за темпами нарощування вегетативної маси з урахуванням настання технологічної стиглості, можна подовжити період ефективного функціонування зеленого конвеєра на 20-30 діб.

За результатами досліджень, проведених у ВП НУБіП України «Агрономічна дослідна станція» на черноземах типових малогумусних середньосуглинкових встановлено, що одними з кращих за продуктивністю, при вирощуванні на зелений корм, є сорти тритикале озимого 'Поліський 7' та 'Поліський 44'.